

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΗ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΟ 1912. Ο ΠΡΩΤΑΡΧΙΚΟΣ ΕΚΛΕΚΤΙΚΟΣ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ



Σημείωμα για την πρώτη περίοδο αναφοράς της έκθεσης Θεσσαλονίκη 100+ που συνεχίζεται μέχρι 31 Ιανουαρίου στο νέο κτίριο του Μεγάλου Μουσική (M2)

■ Του Ν. Καλογήρου, επιμελητή της έκθεσης

Οι διαδικασίες των εκμοντερνισμών και των προσαρμογών στην πόλη και στην αρχιτεκτονική δεν ακολουθούν μία γραμμική πορεία. Η εισαγωγή της ευρωπαϊκής αρχιτεκτονικής είχε ως αφετηρία τον πρωταρχικό εκσυγχρονισμό της Θεσσαλονίκης που εντάχθηκε στο πλαίσιο των γενικότερων μεταρρυθμίσεων της οθωμανικής αυτοκρατορίας την περίοδο του «Τανζιμάτ». Η Θεσσαλονίκη ήταν τότε μία πολυπολιτισμική πόλη με κοινοτική οργάνωση στην οποία το ελληνικό στοιχείο δεν ήταν πλειοψηφικό. Η ανάπτυξη του μακρινού εμπορίου και οι απαρχές της εκβιομηχάνισης απαιτούσαν εκσυγχρονισμούς των υποδομών και του αστικού χώρου. Η μεταπρατική πόλη απόκτησε νέο πρόσωπο, καθώς ανοίχθηκε προς τη θάλασσα μετά την κατεδάφιση των τειχών και την κατασκευή της προκυμαίας (1869). Το συμβολικό αυτό γεγονός σηματοδότησε την έναρξη της πολεοδομικής και αρχιτεκτονικής ανανέωσης σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Στο πλαίσιο αυτό, η συγκρότηση των χώρων της Θεσσαλονίκης άρχισε να απομακρύνεται από το πρότυπο των διακριτών συνοικιών



με ιδιαίτερα πολιτισμικά και θρησκευτικά χαρακτηριστικά. Σταδιακά εμφανίστηκε η οικονομικά διαρθρωμένη πόλη με μεικτό πληθυσμό και διάσπαρτες παραγωγικές ενότητες.

Την περίοδο αυτή εκπονήθηκαν τα πρώτα συνολικά σχέδια της Θεσσαλονίκης (σχέδιο Βερνιέσκι 1880-82, Καμπανάκη 1889). Αστικά βουλεβάρτα, κήποι και επαύλεις στο ανατολικό προάστιο των Εξοχών δημιούργησαν ένα νέο αστικό τοπίο. Μεγάλα δημόσια κτίρια από την οθωμανική διοίκηση, αλλά και από τις κοινότητες αποτέλεσαν σημεία αναφοράς και προβολής. Η κεντρική περιοχή γύρω από την Αγία Σοφία ανοικοδομήθηκε μετά από την πυρκαγιά του 1890 με ορθογωνικό κάναβο και κτίρια που ακολούθησαν τα ευρωπαϊκά πρότυπα.

Ο ατελής οθωμανικός εκσυγχρονισμός εκ-

φράστηκε στο χώρο της αρχιτεκτονικής με την εισαγωγή αμιγών ευρωπαϊκών προτύπων που είχαν μελετηθεί από επώνυμους αρχιτέκτονες. Ο εκλεκτικισμός σε πολλαπλές παραλλαγές εμφανίστηκε στη δημόσια αρχιτεκτονική, στα βιομηχανικά κελύφη, στις αγορές αλλά και στις μεγάλες κατοικίες των αξιωματούχων και των ανερχόμενων αστών. Η τυπολογία των ιδιωτικών επαύλεων απομακρύνθηκε από τις παραδοσιακές διατάξεις και περιλάμβανε ευρείς κεντρικούς χώρους υποδοχής με πλευρικά δωμάτια, ενώ βαθμιαία άρχισε η ορθολογική διευθέτηση των ιδιωτικών περιοχών της κατοικίας κατά μήκος διαδρόμων. Στις όψεις, αλλά και στο εσωτερικό, ο διάκοσμος προέκυπτε από την ελεύθερη χρήση μορφών με προέλευση νεοκλασική ή νεομπαρόκ εμπνευσμένων από τα κεντροευρωπαϊκά πρότυπα ανάμεικτα με ανατολιζόντα στοιχεία και νεότερες επιρροές από την αρ νουβό. Μικρές διαφοροποιήσεις εξέφραζαν τις ιδιαίτερες ιδεολογικές επιλογές των κοινοτήτων. Η επίσημη οθωμανική διοίκηση προωθούσε τη λόγια ευρωπαϊκή αρχιτεκτονική, οι εβραίοι και οι ντομέδες υιοθετούσαν συχνά τολμηρές αναμειγνύσεις μορφών, προτείνοντας ένα ιδιόμορφο lifestyle της εποχής, ενώ η ελληνική κοινότητα εκφραζόταν με περισσότερο νεοκλασικές επιλογές σε μια προσπάθεια παραπομπής στο διαχρονικό αρχαιοελληνικό πρότυπο. ■

γραψε αγοράζοντάς το στον συμβολαιογράφο.

Η συναίνεση των συνιδιοκτητών για τη νομιμοποίηση αυθαίρετων κατασκευών σε κοινόχρηστους χώρους είναι απαραίτητη. Η εγκαλούσα αναφέρει ότι η εγκαλούμενη μηχανικός έχει προβεί, χωρίς τη συναίνεση της, σε ρυθμίσεις αυθαίρετων κατασκευών σε κοινόχρηστους χώρους. Σε ότι αφορά την τακτοποίηση των αυθαίρετων κατασκευών στους κοινόχρηστους χώρους σχετικά με το ποσοστό συναίνεσης των συνιδιοκτητών, ο Ν.4014 όπως εφαρμόζεται, δεν το προβλέπει με σαφήνεια και εξάλλου η εγκαλούμενη μηχανικός στην τεχνική της έκθεση και στον πίνακα συνιδιοκτητών, που της χορήγησαν με ευθύνη τους οι λοιποί

συνιδιοκτήτες, δεν απέκρυψε την εγκαλούσα ως συνιδιοκτήτρια.

Για την ύπαρξη συναίνεσης ή μη των ιδιοκτητών για τη νομιμοποίηση των αυθαίρεσών, ποιοι τελικά είναι οι κοινόχρηστοι χώροι στο συγκεκριμένο έργο, η αποκλειστικότητα χρήσης χώρων και από ποιους, η συναίνεση ή μη των ιδιοκτητών ή του εργολάβου στην εξ αρχής κατασκευή αυθαίρετων κατασκευών, καθώς και η αισθητική υποβάθμιση της ιδιοκτησίας της χρήζει περαιτέρω διερεύνησης –αντικείμενο πραγματογνωμοσύνης. Την παρούσα πειθαρχική διαδικασία δεν την αφορά και δεν είναι στο έργο της να υπεισέλθει στις συγκεκρι-

μενες πλευρές του θέματος.

Τα μέλη του Πειθαρχικού Συμβουλίου μετά την ακροαματική διαδικασία των καταθέσεων των εμπλεκόμενων μελών, τη μελέτη των στοιχείων του φακέλου του θέματος και της εισήγησης του εισηγητή, και ύστερα από διαλογική συζήτηση διαπιστώνουν ότι η εγκαλούμενη ελέγχεται, κύρια στο ότι παρέβη τη δεοντολογία που πρέπει να τηρεί ένας μηχανικός κατά την άσκηση του επαγγέλματος, διότι επέβλεψε πλημμελώς το συγκεκριμένο έργο, δηλαδή εργασίες καθ' υπέρβαση της οικοδομικής άδειας.

Αποφασίζεται κατά πλειοψηφία η επιβολή της ποινής της επίπληξης. ■